

21 października 1963

We wsi Majdan Kozic Górnych na Lubelszczyźnie w obławie ZOMO i Służby Bezpieczeństwa **zginął Józef Franczak pseud. „Lalek”, „Laluś” – ostatni Żołnierz Wyklęty.**

Józef Franczak jako kapral Żandarmerii Wojskowej WP w Równem, zdjęcie sprzed 1939 r.

We wrześniu 1939 r. Franczak zbiegł z sowieckiej niewoli. Od 1940 r. działał w ZWZ-AK. W 1944 r., po wkroczeniu do Polski Armii Czerwonej, został siłą wcielony do 2 Armii WP, z której zdezerterował w początkach 1945 r. Walczył w oddziałach antykomunistycznego podziemia: pod dowództwem mjr. Hieronima Dekutowskiego „Zapory” i kpt. Zdzisława Brońskiego „Uskoka”. Wiosną 1947 r. został dowódcą jednego z pododdziałów. Jego podkomendni zbierali informacje o represjach i operacjach bezpieki, urządzali zasadzki na małe patrole milicyjne, wykonywali wyroki na konfidentach i aktywistach komunistycznych.

Od lutego 1953 r. „Lalek” ukrywał się samotnie u około 200 współpracowników. Po uchwaleniu przez sejm PRL 27 kwietnia 1956 r. amnestii, rozważał ujawnienie się. Zrezygnował ze względu na grożącą mu karę dożywotniego więzienia.

Józef Franczak, latami bezskutecznie tropiony przez bezpiekę, został wydany przez krewnego narzeczonej, tajnego współpracownika SB „Michała”. 21 października 1963 r. został zastrzelony w akcji przeprowadzonej przez grupę operacyjną złożoną z 2 oficerów SB i 35 funkcjonariuszy ZOMO. Ciało „Lalka” przewieziono do prosektorium Zakładu Medycyny Sądowej w Lublinie, gdzie przeprowadzono sekcję zwłok i na polecenie prokuratury pozbawiono je głowy, po czym złożono w bezimiennym grobie na cmentarzu komunalnym przy ul. Unickiej w Lublinie. Dopiero po 20 latach, w 1983 r., siostry Józefa Franczaka uzyskały zgodę na przeniesienie jego szczątków do rodzinnego grobowca na cmentarzu parafialnym w Piaskach.

W styczniu 2015 r. śledczy z Instytutu Pamięci Narodowej odnaleźli czaszkę „Lalka” w zbiorach Uniwersytetu Medycznego w Lublinie. Jej pochówek w rodzinnym grobie w Piaskach odbył się w asyście wojskowej 24 marca 2015 r., po uroczystej mszy świętej w Archikatedrze Lubelskiej.

Pomnik Ostatniego Partyzanta RP
sierż. Józefa Franczaka „Lalka”
w Piaskach (województwo
lubelskie), odsłonięty 11 maja
2007 r. z inicjatywy Zrzeszenia
Wolność i Niezawisłość Obszaru
Wschodniego w Lublinie oraz
Rady Ochrony Pamięci Walk
i Męczeństwa.

Źródło fotografii: Wikimedia Commons

Opracowała Elżbieta Łukaszewska